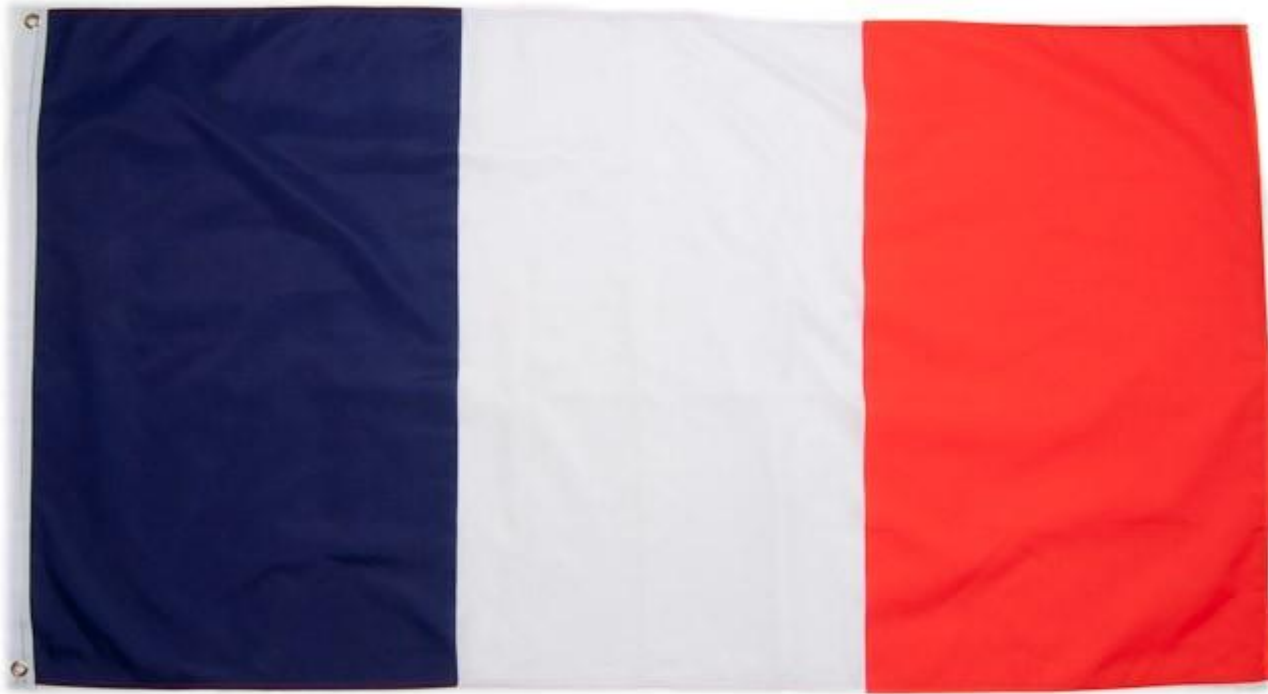

Francuska

Sadržaj

- [Geografski položaj Francuske](#)
- [Pariz](#)
- [Stanovništvo Francuske](#)
- [Novac](#)
- [Turističke destinacije](#)
- [Istorija](#)
- Osnovne karakteristike

Geografski položaj Francuske

Francuska je država na zapadu Evrope. Glavni grad je Pariz. Francuskoj pripada prekomorske teritorije, od kojih Gvadelup, Martink... predstavljaju punopravni deo Francuske. Površina Francuske je 640.679 km².

Pariz

Glavni grad Francuske je Pariz. Pariz se nalazi u centru Pariskog basena, nad rekom Senom. Rekom je podeljen na dva dela: na severnu „Desnu obalu“ i na južnu, manju, „Levu obalu“. Grad predstavlja: politicko, ekonomsko, obrazovno i kulturno središte centralizovane Francuske države, a i Evrope.

Stanovništvo Francuske

По процени од 1. јануара 2004. број становника укључујући и прекоморске области износи око 61,9 милиона. По броју становника Француска заузима друго место у Европској унији (после Немачке) и чини 13 % становништва ове организације.

Године 2003. родило се 792.600, а умрло 560.300 људи. Када је 2004. вршен попис 16,2 % становништва је било старије од 65 и 25,3 % млађе од 20 година, док је 1994. 14,6 % становништва било изнад 65 и 26,7 % испод 20 година.

У 2003. години склопљено је 280.300 бракова, што је 6000 мање него 2002. У просеку мушкарци су имали 30,4, а жене 28,3 године. Мушкарци у Француској живе у просеку 76,7, а жене 83,8 година.

Stanovništvo Francuske

Званични језик у Француској је [француски](#), који поседује различите дијалекте у зависности од подручја, али који нису јасно дефинисани у француској граматици. Регионални језици попут [бретонског](#) у [Бретањи](#), [фламанског](#) на граници са Белгијом, [баскијског](#) у централним и источним Пиринејима, [каталонског](#), [окситанског](#) и других, углавном се могу учити у школи као други страни језик, али њихова употреба у службеним документима и на државном нивоу је забрањена. Француска такође не признаје националне мањине, водећи се националистичком политиком асимилације. У француским прекоокеанским колонијама поред француског користе се и локални језици. [Арапски језик](#) није у званичној употреби иако велики број Арапа живи у Француској.

Stanovništvo Francuske

- Francuska je po ustavu laička država koja poštuje sve religijske zajednice i ne razlikuje ih. Stanovništvo se ne popisuje po veroispovesti, ali postoje statističke indikacije.
- Po podacima iz [2006.](#) u Francuskoj 51 % stanovništva pripada [rimokatoličkoj crkvi](#), 31 % su ateisti, oko 4 % su muslimanske veroispovesti, protestanata ima 3 %, jevreja 1%. Preostalih 10 % pripada drugim religijskim zajednicama ili se ne izjašnjava.
- Anketa iz [2007.](#) je na pitanje „Kojoj religiji ste najbliži“ dala sledeće rezultate: 64 % katolicizmu, 3 % islamu, 2,1 % protestantizmu i 0,6 % judaizmu. 27 % anketiranih su se izjasnili kao ateisti.

Novac

Евро (€; ИСО 4217 ко̀д: EUR) је званична валута Економске и монетарне уније Европске уније и јединствена валута око 300 милиона грађана 18 земаља Уније: Аустрије, Белгије, Грчке, Естоније, Ирске, Италије, Кипра, Летоније, Луксембурга, Малте, Немачке, Португалије, Словачке, Словеније, Финске, Француске, Холандије и Шпаније које чине Еврозону.

Евро постоји на финансијском тржишту од 1999, а као валута од 2002. Евром управља Европски систем централних банака (ЕСЦБ), који се састоји од Европске централне банке (ЕЦБ) и еврозонских централних банака које управљају у државама. ЕЦБ се налази у Франкфурту на Мајни (Немачка).

Инфлација у 2009. је износила -0,1%.

Turisticke destinacije

Поредак Ница	Град	Департман	Број становника Ница
Нант			
Нант			
Стразбур			
Стразбур			
Монпеље			
Монпеље			
1	Париз	Париз	2.243.833
2	Марсељ	Ушће Роне	850.726
3	Лион	Рона	484.344
4	Тулуза	Горња Гарона	441.802
5	Ница	Приморски Алпи	343.304
6	Нант	Атлантска Лоара	284.970
7	Стразбур	Доња Рајна	271.782
8	Монпеље	Еро	257.351
9	Бордо	Жиронда	239.157
10	Лил	Север	227.560
11	Рен	Ил и Вилен	207.178
12	Ремс	Марна	179.992
13	Авр	Приморска Сена	175.497
14	Сент Етјен	Лоара	171.260
15	Тулон	Вар	164.532
16	Гренобл	Изер	155.637
17	Дижон	Златна обала	151.212
18	Анжер	Мен и Лоара	147.571
19	Вилербан	Рона	145.150
20	Сен Дени	Реинион	145.022

Државни институт за статистику[6]

Istorija

Људско присуство на територији Француске се може пратити до доба доњег палеолита. Један од најстаријих археолошких налазишта се налази у пећини код Шилака (Горња Лоара) од пре 1.800.000 година. Неандерталци су почели да освајају Европу пре око 200.000 година, али чини се да су изумрли пре око 30.000 година, вероватно јер су изгубили у трци са данашњим људима током леденог доба. Први модерни људи (*Homo sapiens*) су се појавили у Европи и Француској пре око 50.000 година у периоду горњег палеолита. Археолошка налазишта из горњег палеолита код места Кро Мањон (кромањонски човек), Грималди и Шанселада у долини Дордоње, стара око 25.000 година. У Француској се налази велики број осликаних пећина из времена горњег палеолита, од којих је вероватно најпознатија пећина Ласко (Дордоња, осликана пре око 15.000 година п. н. е.). Из времена неолита најстарије познато налазиште је код Кортезона (Воклиз), из око 4.500. п. н. е.

У периоду мезолита земљорадња је постепено смањила значај пећина, а у неолиту (од 3. миленијума п. н. е) појавиле су се мегалитске културе. У бронзано доба (око 1500. п. н. е) почели су се да се развијају трговачки путеви. Гвоздено доба и келтска култура појавиле су се током првог миленијума п. н. е.

Насеља на територији данашње Француске дала су имена неколицини праисторијских култура, као што Ашелска, Мустерска, Солитренска или Магдаленска култура.

Istorija

Територије данашње Француске, Белгије, северозападне Немачке и северне Италије обухватала је регија Галија у којој су у давној прошлости живели древни келтски народ Гали. Они су се овде доселили око 8. века п. н. е.[5], а у 3. веку п. н. е. заузели цео регион. У доњем току Гароне живели су Аквитанци, блиски Баскима. Гали су су основали градове Лутецију и Бурдигалу, док су Аквитанци основали Толосу. Око 680. п. н. е. на медитеранске обале стигли су грчки колонисти који су основали Масилију, Никају и Антиб. Гали су често ратовали са Аквитанцима и Германима, а између 393. и 388. п. н. е. војска Гала предвођена Бреном је напала Рим након битке на Алији.

Када је картагински војсковођа Ханибал у Другом пунском рату прошао кроз југ Галије, унајмио је галске плаћенике који су се борили на његовој стране у бици код Кане. Југ Француске је био важан Римљанима као копнена веза до Хиспаније па су искористили галски напад на римског савезника Масалију да ставе Нарбонску Галију је под римску власт око 125. п. н. е. Римски конзул Гај Јулије Цезар је 51. п. н. е, након Галских ратова, покорио остатак Галије. Упркос галском отпору који је предводио Верцингеторикс, Гали нису одбили Римљане. Гали су на почетку имали успеха код Герговије, али су коначно поражени код Алезije.

За време Римског царства, галско-римска цивилизација је напредовала. Гали су усвојили латински језик и културу. Од латинског ће се временом развити француски језик. Од другог до петог века нове ере становници Галије су прихватили хришћанство. У деценији након што су Персијанци заробили римског цара Валеријана, римски намесник Постум је 260. успоставио краткотрајно Галоримско царство, које је поред Галије обухватало Пиринејско полуострво и Британију. Галоримско царство је скршио цар Аурелијан после победе у бици код Шалона 274. године.

У Арморику су се у 4. веку доселили Келти из Британије. Они су говорили данас изумрли језик из ког се развио данашњи бретонски језик. Године 418. провинција Аквитанија је дата Визиготима у замену за помоћ у борби против Вандала. Визиготи су претходно 410. године опљачкали Рим и основали престоницу у Тулузу. Римско царство је имало проблема да се избори са свим нападима варвара. Флавије Аеције је морао да користи ова племена једна против других како би осигурао какву-такву римску контролу. Прво је користио Хуне против Бургунда, а Хуни су разорили Вормс, убили краља Гунтера и протерали Бургунде на запад. Аеције је преселио Бургунде код Лугдунума 443. Хуни, које је ујединио Атила, су постали већа опасност, па је Аеције искористио Визиготе против Хуна. Коначни окршај се одиграо у бици на Каталаунским пољима, у којој су Римљани и Готи поразили Хуне.

Римско царство је и даље било пред колапсом. Аквитанија је дефинитивно препуштена Визиготима, који су ускоро покорили јужну Галију и већину Пиринејског полуострва. Бургунди су тражили своје краљевство, а северни део Галије је препуштен Францима. Само је део северне Француске са центром у граду Соасону и даље признавао власт римских царева. Осим германских народа, и Васконци су ушли у Васкоњу из Пиринеја, а Бретонци у основали своја краљевства у Арморици.

Istorija

У 4. и 5. веку, Галију су преплавила германска племена: Бургунди, Визиготи и Франци, по којима је касније Француска добила име. Краљ салијских Франака Хлодовех из династије Меровинга је примио хришћанство 498. године. Франци су били прво германско племе које је прихватило католичанство за разлику од осталих Германа који су хришћанство примили у облику аријанства. Већину територије данашње Француске ујединио је Хлодовех 507. године, ставивши под власт Франака Алемане, Бургунде и Визиготе северно од Пиринеја. После Хлодовехове смрти Франачка је прошла кроз дуг период подела, грађанских ратова и уједињења. Током овог периода појавили су се ентитети Неустрија, Аустразија, Бургундија и Аквитанија. Власт краљева је све више слабила, док је власт мајордома (главног службеника краљевског двора) постајала све важнија функција. Пипин Херсталски је био први мајордом који је управљао целом државом од 687. до 714. године. Његови наследници су исто мајордоми. Син Пипина Млађег, Карло Мартел је владао неколико година без краља, иако сам себе није сматрао краљем. Заслужан је за одбрану Европе од арапске инвазије у бици код Поатјеа 732. године.

Мапа Карловог царства и каснија његова подела по Верденском споразуму.

Од средине осмог века, Карлов син Пипин Мали, је постао први краљ из династије Каролинга. Ова династија је значајно проширила територију Франачке, која је 800. подигнута на ниво царства за време владавине Пипиновог сина Карла Великог. Карло Велики је у својим походима уништио државе Лангобарда и Авара, а затим и његов син Лудвиг Побожни су владали великим делом западне и централне Европе. Након Лудвигове смрти, Уговором из Вердене Франачку су 843. поделили његова три сина: Источну Франачку је добио Лудвиг I Немачки, Средњу Франачку Лотар I, а Западну Франачку Карло Ђелави. Источном делу одговара на оно што је касније постало Свето римско царство, а западном данашња Француска. Заклетве из Стразбура између Карла Ђелавог и Лудвига Немачког, којима су они годину дана раније склопили савез против најстаријег брата Лотара, је најстарији извор који потврђује употребу два различита језика на две стране Рајне (тевтонски и романски језици). Овај текст је често био представљан као оснивачки документ Француске (и Немачке). Потомци Карла Великог су задржали симболичан утицај на територијама које приближно одговарају данашњој Француској све до 987, кад је војвода Хуго Капет изабран за краља Француске. Првобитно језгро француске државе је одговарало феудалном домену краљева из династије Капета (област Ил д Франс у околини Париза).

Istorija

Наследници Хуга Капета су се смењивали на престолу Француске кроз три сукцесивне династије (Капети (987-1328), Валоа (1328—1589) и Бурбона све до 1792. када је погубљен краљ Луј XVI, а затим од 1814. до 1848.

Први краљеви из династије Капета су постепено ширили краљевске овласти, јачали Француско краљевство, упркос противљењу енглеске династије Плантагенета која је држала неке територије Француске. Сукоб Плантагенета и Капета је почео крајем 12. века, када је француски краљ Филип II Август проширио територију Француске од Пиринеја до Ламанша. Године 1209. покренут је Албижански крсташки рат како би се уклонили јеретички катарии из Окситаније (на југу данашње Француске). Овим походом уништени су и катарии и сломљена независност јужних делова Француске.

Године 1337. у предвечерје првог таласа Црне смрти, тензије између нове француске династије Валоа и Плантагенета довеле су до низа сукоба познатих под именом Стогодишњи рат (1328—1453). У већем делу Стогодишњег рата више успеха су имали Енглези, а то је кулмирало Уговором из Троа 1420. којим је краљ Енглеске Хенри V је постао регент француског краља Шарла VI. Инспирирани Јованком Орлеанком и преласком војводства Бургундије на њихову страну, Французи су преокренули ток рата и успели да тријумфују у рату, преотевши Енглезима све поседе у Француској осим Калеа. Француска је током рата еволуирала политички и војнички. Стогодишњи рат и црна смрт су ојачале ауторитет краља, која је постала неоспорна у 15. веку за време владавине Луја XI.

Краљ Луј XI се сукобио са бургундском војводом Карлом Смели током Бургундијских ратова. Француска је присвојила Бургундију, али је део Бургундије (данашњи Франш-Конте) уступљен Шпанији 1493. Од 1487. до 1491. је ратовала и поразила војводство Бритању, а припојила га је 1532.

Istorija

Француска је доживела велики културни напредак за време краља Франсоа I. Француска се умешала у дуге Италијанске ратове (1494–1559). Краљ Франсоа I се суочио се са моћним непријатељима, и био је заробљен и бици код Павије. Француска је нашла савезника у Османском царству Сулејмана Величанственог. Отомански адмирал Хајрудин Барбароса је освојио Ницу 1543. и предао ју је Франсои I. У исто време у Француској се појавила протестантск реформација, коју је овде предводио Жан Калвин, против моћи Католичке цркве у Француској. Током 16. века Француска је основала своје колоније у Северној Америци. Жак Картје је путовао дубоко у територију Северне Америке. Највећа група француских колонија ће постати позната под именом Нова Француска.

Верски ратови између католика и протестаната су обележили другу половину 16. века и владавину последњих Валоа (Франсое II, Шарла IX, Анрија III) су одвојили Француску од европских позоришта. Сукоб се завршио ступањем на престо Анрија IV (првог краља из династије Бурбона и бившег протестанта), доминацијом католика и релативном верском толеранцијом кроз Нантски едикт. Тек Луј XIII и његов министар Ришеље су кроз Тридесетогодишњи рат покушали и успели да скрше моћ хабзбуршке Шпаније у корист Француске. Због преране смрти ових актера, равнотежа моћи је обновљена, да би на крају Мазарен трајно окончао рат кроз Вестфалски мир 1648. и Пиринејски мир 1659.

Француска монархија је достигла врхунац у 17. веку током владавине Луја XIV. Он је био апсолутни владар врло централизоване државе. У ово време Француска је имала најбројније становништво у Европи и била најзначајнији фактор у европској политици, економији и култури. У колонијалном домену, Луј XIV је наставио дело Франсое I, са успешним освајањима Кариба, Луизијане и Сенегала. Међутим, недостатак одлучности Луја XV је дозволио уступке Енглезима у Индији и Канади и тиме поништио успехе својих претходника.

Istorija

Финансијски проблеми, неуспех реформи и незадовољство народа је довело до Француске револуције. Револуцији је претодило покушај Скупштине сталежа да донесу устав Француске. Када је краљ Луј XVI покушао војском да распусти скупштину, незадовољни Парижани су 14. јула 1789. заузели тврђаву и затвор Бастиљу. Политички и друштвени немири (супротстављање трећег сталежа племству) је на крају довео до погубљења краља и укидања монархије 10. августа 1792. Текућа револуција је довела до смене неколико система власти (конвента, директоријума и конзулства), уз скоро константне ратове са другим европским монархијама, забринутих због ширења републиканских идеја.

Наполеон Бонапарта

Године 1799. власт у републици преузео Наполеон Бонапарта је преузео вођство Републике 1799. и прогласио се за цара Француске 1804. Његове армије су се бориле широм Европе, освојиле многе земље, а Наполеонови рођаци су постали нови владари освојених држава. За време његове владавине састављен је Наполеонов код, законик грађанског права, који је постао узор за многе правне системе у свету. После коначног пораза Наполеона 1815. у бици код Ватерлоа, Француска је поново постала монархија.

Istorija

Период после Наполеоновог пада 1815. обележио је нови покушај увођења уставне монархије, али незадовољства због владавине Луја XVII и Шарла X довеле до Јулске револуције 1830, којом је на престо доведен Луј Филип I. Јулску монархију је од 1830. до 1848. подржавала буржоазија, али је такође стекла и велику опозицију међу бонапартиситма и републиканцима. Незадовољством Јулском монархијом је довело до револуције фебруара 1848. године и покушаја увођења председничког система у оквиру Друге Републике.

Дана 2. децембра 1851. председник Републике, Луј-Наполеон Бонапарта, нећак цара Наполеона I, је организовао државни удар. Он је 14. јануара 1852. постао цар под именом Наполеон III. У оквиру Другог царства, земља доживљава почетке друге индустријализације, вођене либералном економском политиком која се заснивала на изградњи јаких структура капитала (банака, компанија, железница, тешке индустрије и индустрије текстила, робних кућа. У домену спољне политике, Наполеон III је осигурао поверење Велике Британије (после победоносног Кримског рата), што је помогло ширењу утицаја Француске на Блиском истоку, док су успехом у рату за уједињење Италије против Аустрије је довело до анексије Савоје и Нице по уговору са Краљевином Пијемонт). И поред свега овога владавина Наполеона III је стекла озбиљне противнике и у земљи (међу радницима и републиканцима) и ван ње. Жеља за вођењем рата против Пруске током процеса уједињења Немачке је само убрзала његов пад. Тежак пораз у бици код Седана и царско заробљавање омогућио је посланицина да три дана након битке преузму власт и тиме дефакто укину монархију. Нова република је морала да тек успотављеном Немачком царству препусти Алзас и Лорену и плаћа ратну одштету. Париски радници, незадовољни због великог притиска који им је рат проузроковао, су протерали владу из Париза и образовали краткотрајну Париску комуноу, што је био први пример радничке револуције.

Француска је почетком крајем 18. и почетком 19. века остала без скоро свих својих поседа у Новом свету, али је почевши од 1830. па до Првог светског рата образовала ново колонијално царство у севрозападној Африци, на Мадагаскару, у Индокини и полинезијским острвима.

Istorija

Током 17. и 18. века Француска је основала колоније у Северној Америци, Нову Француску (долина реке Сен Лорен), Луизијану и на острвима Кариба. Нову Француску је изгубила у рату против В. Британије 1763, а Луизијану је Наполеон 1803. продао САД-у. У 19. веку Француска је створила велико колонијално царство у Африци, Азији (Индокина), и острвима Пацифика.

Након Другог светског рата, Француска је дала независност готово свим својим колонијама. Нарочито су били крвави ратови за независност Вијетнама и Алжира.

Istorija

У Првом светском рату Француска је уз Русију, Велику Британију и Србију била главни противник Немачке и Аустроугарске. По броју жртава на страни савезника Француска заузима друго место са 25 %, што је преведено у бројкама 5,6 милиона, од којих је 1,357 милиона војника погинуло, а 4,266 рањено. Као до тада једна од водећих колонијалних сила света, Француска је водила рат за одбрану свог политичког и економског утицаја.

За разлику од Првог светског рата, када је Француска имала водећу улогу на страни савезника, у Другом светском рату је брзо поражена и окупирана јуна 1940. Немци су је поразили користећи муњевите тенковске продоре (блицкриг). Окупатори су поделили Француску на два дела; на северозападни део који је директно окупирала Немачка, и на југоисточни део којим је управљала колаборационистичка влада у Вишију. За веме рата у Француској је деловао покрет отпора. Новембра 1942. Немци су окупирали и југоисток Француске. Француску су ослободили англо-амерички савезници, углавном САД, а ослобађање је започело искрцавањем у Нормандији јуна 1944. (види: битка за Нормандију). Нову, антифашистичку владу Француске је организовао покрет генерала Шарла де Гола. Француски губици живота у току рата су укупно били мали, иако је јеврејска заједница веома страдала.

Деценију по завршетку рата Француска губи главне колоније у Африци. Од 1958. (Пета република), председник Француске има јаке надлежности у области извршне власти. Последњих деценија Француска је са Немачком играла централну улогу у интеграцији земаља Европе у Европску унију. Евро је увден као национално средство плаћања 1999. Пре тога коришћена је традиционална валута Француске: француски франак. Француска је једна од 5 сталних чланица Савета безбедности Уједињених нација.

Osnovne karakteristike

1	Ime države	Francuska
2	Kontinent	Evropa
3	Glavni grad	Pariz
4	Broj stanovnika	65,906,000
5	Jezik	Francuski
6	Valuta	Evro
7	Najduža reka	nepoznato
8	Najviša planina	nepoznato

